

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 83 (1970)

Artikel: Ballas da savun : trais raquints
Autor: Grob-Ganzoni, Anna Pitschna
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-229251>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ballas da savun

trais raquints dad Anna Pitschna Grob-Ganzoni

La clef dal paradis.

Blov e cler, pür e straglüschain ais que aint il paradis, d'üna saduolezza perfetta, e niauncha il minder minz da brama u arsaja nun ais cuntshaint in quella sfera. Cullas transparentas da fled etern as balauntschan giouvantand tres l'univers. Ormas svoulan s'insömgiand in beadentscha. Dalöntsch, dalöntsch sun algords ad üna vita terrestra cun plaschairs e tristezas. Ma cò nu commova que pü ad üngün! — Lo ais il portel dal paradis.

Üna culla transparenta sventulescha dasper la clef d'or vi — memma daspera, la clef nun eira aint inandret. La croud'oura, fin e sainza pais as sbaluonzcha ella per terra. Vup! Ün raz bundragius, chi passaiva güsta da l'otra vart cunter il portel s'ho fuo aint tres la foura da clef e challa güsta üna culla da fled etern. A fin ais la beadentscha per quella. Il buonder la chalcha. Oura lo ais quel muond interessant, bel, sgrischaivel, trist. Scha's pudess eir der ün cuc? — Our da la foura da clef forsa? — Poch ed ünguotta nu's vezza. A glüscha per terra la clef dal portel. — Ai, cun quella s'pudess avrir üna sfalizcha dal portun, sglischer our, sbundrager ün pô e turner alura in listess möd. Ella piglia cun se la clevina! Dit e fat. Già sbaluonzcha ella da l'otra vart dal portel. Attenziun, tü bella culla transparenta! Be d'üna chosa inchüra't: Ün guot d'ova chi at tuocha, e tü stust ir a terra e naschast umaun. Meglder be da garder ün pô da dalöntsch!

Giò suot ella ais üna val admirabla. Ün flüm as serpagia paschaivelmaing tres la planüra. Ils pros sun verds, flachs cotschens, flachs mellans, — millieras fluors da sted. Verd cler, verd s-chür — god as schleda fin sü per las spuondas, Muntagnas fuorman ün rinch pü daspera in lingias lammas, pas-chs, alura grippa, precipizis. Muntagnas alvas scu'l marmel seguan, segnan l'orizont. Bel ais il muond,

bellischem! Lo, pü insü sun lejs: blov l'ün, l'oter verdaint, pü s-chür il terz. — E tuot in culuors fras-chas intensivias. Ün arch ais tendieu d'üna vart da la val a l'otra, ün arch da culuors müravgliusas. Tuot quellas cha que do sun lo insembel. Approfundida in quist gö da culuors, s'avicina la culla viepü a quist miracul. La nüvla naira greiva suravi nun ho'la vis. Quella spanda our tuot sieus milliuneras da guottins. Il sulagl do aint per quels. — L'arch in tschêl — que ais il miracul. La vain pü daspera a quel sindel da guottins. — Bom, ün la tuocha. El tacha, el paisa. Els croudän per terra. —

Üna poppina ais in chüna. Üna mamma la nina chantand. L'infant evra ils ögls. Nu pera sieu sguard da gnir our da l'eternited? — Ün algord a pürezza e beadentscha perfetta? — La plövgia splatta cunter las fnestras, cula giò da quellas, ella quinta, ella scuta in finas vuschinas dal muond e sias müravaglias — quinta, e la pitschna taidla ed inclegia quista lingua. Ella güzza sias uraglias e prouva da stordscher il cho. Intuorn culöz ho la pitschna üna fina culauna d'or. Vi da quella penda sainza pais üna clevina d'or — la clev dal paradis.

Ans passan. La mattina, Pavêla ho'la nom, ais pü granda, cuorra per que d'intuorn, as giuvainta. Aunch'adüna port'la la clevina d'or intuorn culöz. Quella la do sgürezza, ün savoir d'ün lö d'apaschamaint etern. La clev disch: «Guarda sü». Pavêla guarda sü. Lo ot süsom la muntagna inua cha'l vadret cula alv e net suringìò la costa, lo inua cha'l tschêl ais d'ün bolv uschè straglüschain, lo ais la porta dal paradis. La matta tschainta a la riva dal flüm, cul sguard insü. Ma che scutan las uondas, üna zieva l'otra bod baderland, riand, chantand, paschaivlas, cun paschiun, gittas u furiusas? — Ellas quintan e quintan dal muond luntaun, da sias bellezzas, sieus spavents. E la matta taidla scu ch'ün taidla üna musica müravgliusa. E las uondas taintan: «Vè e guarda!» e la clev disch: «Guard' insü! Vo insü!»

Ans passan. Ad ais prümavaira. Da la terra fluescha ün udur chi insturnescha. La nouva vita pronta per sortir dal terrain daresa ün' increschantüna sainza fin. Ils ultims flachs naiv s'haun retrats sü per las costas. Cler, sech sun planüra e costas. Ün'uonda da parfüm as daresa — la primula ais sdasdeda. Ün flach blov sper il flüm — tschients da predichantins — il blov dal paradis. Ün da quels ficha Pavêla aint illa clevina d'or. —

Üna barcha vo sül flüm. Pavêla tschainta in quella. Ell'ho decis: Il prüm ingiò, zieva ad ot. Sieu sguard vo aunch'üna vouta insü vers quel alv pür dal vadret. Alura as volva sieu sen vers il nouv. La barcha undagia paschaivelmaing our per la planüra, adüna pü inour, intuorn üna stüerta. Il flüm as schlargia lo ad üna spezcha lejet. Andas scurrantedas as salvan aint ill'erva palüdaïnta. Ils culözs verds glüschan aunch'ün mumaint traunter ils stüjs e spareschan alura. La barcha sto bod quieta. Be plaun, be ün pô a la vouta vain ella darcho stratta inavaunt dal curaint, — inavaunt: — Ün flüm alv as-cher be forza e greiv da materiel sbuocho i'l paschaivel e quiet. A fin ais il viedi sainza pisser. Ün cumbat zuppo cumainza. L'ova pesanta as tira inavaunt tuorbla. La tira e sfruscha cun üna forza cuntinuanta. Crappa e mürs la tegan in frain. La matta stu piglier ils rebels in maun e fer bain atenziun ch'ella nu vegna schlavaz-zeda aint per il mür. Il prieveel sto a la sguaita. — Svelt, adüna inavaunt.

Las muntagnas vegnan pü daspera. Pros e god nu sun pü in vicinanza. Traunter duos mürs da grippa our'as chatschan las massas d'ova, as stumplan, as büttan in l'ajer, croudand suringiò, sbuorflan e s-chiman, posan e's stumplan inavaunt. E la barcha? Eir quella vain chatscheda inavaunt, stumpleda invi, stüerta intuorn (que pera be ün carussel), clappa ün stumpel davous no. «Hi, hi, hi», ün rier chi vo tres pel ed ossa. La matta guard'intuorn: Chi ria? Già do que ün nouv stumpel da l'otra vart no. — «Ha, ha, ha». Inua ais ella urteda? A peran propi da la tgnair per nar. «Ho hop», tuna que da suringiò. Ün crapatsch roudla «Ho hop! Ho hop», rebomba que d'ün grip a l'oter. Crappa roudla da tuot las varts. Lo suot quel grip our penda qualchosa lung cun — ün cröch. «Sic» la barcha fila invi. «Hi, hi, hi». Duos ögls maligns frizzan sü, e già as stordscha la barcha da l'otra vart. L'ais aint il pajais dals gnoms chi vivan per tgnair per nar ils umauns, per als fer temma e rier d'els. Ün da quels ho vis a glüschr qualchosa intuorn culöz da la matta. «Ai, que pera or pür, no cul cröch s'impaisa'l e «sic» — per mez ais la culauna. La clev dal paradis crouda aint ill'ova s-chimanta —. Persa, persa per adüna! La matta palpigna vi da sieu culöz, — üngüna clev pü — ün nouv stumpel e scu üna frizza vo la barcha inavaunt. Da tuot las varts ria que. Finelmaing dvainta que pü quiet. La pera d'avair traverso il territori dals gnoms. Las uondas as balchan. Üngüns stumpels pü in

tuot las direcziuns. La matta tschainta abattida. Ella plaundscha, ella crida — il paradis ais pers per ella. Sieus impissamaints tuornan in la bella val cul ajer fras-ch e liger, vaun sü tal vadret, tar la porta dal paradis. Üna brama profuonda la surpranda. — Mê nu saro que, mê! Svanida ais la sgürezza, ch'ella avaiava in se. — Il savoir d'üna pêsch eterna. Passo ais il plaschair d'ir pel muond. Greivs impissamaints la schmachan.

Inavaunt vo la barcha. Ils contuorns as müdan. Greiv as struo-zcha uossa il flüm tres ün grand god primitiv. L'ajer ais tamfitsch. Ot sü svoulan utschels esters, as precipiteschan giò aint ill'ova e tuornan in ün batter d'ögl insü, ün pesch in buocha. Lo, ün pêr gazellas sortan dal god as avvicinan precautamaing a l'ova. Nun aise prieve? — Alura baivane. Peschs saglian. Pü ingiò: — Ün pêr crocodils daschütels peran da durmir. Be lur ögls tendschan our da l'ova. Dormane propi? Na, a staun a la sguaita, sun pronts per der üna giaschleda culla cua, chi'ls fo frizzer incunter a lur butin. — Adüna pü plaun pera d'ir l'ova. L'ho cò ün enorm spazi a dispusiziun. D'üna vart per'la da's perder aint in la palüd. La barcha ais urteda da quella vart. — La matta ais absainta, sieus impissamaints sun in ün oter lö. Plaunet as perda la barcha pü fop aint da quella vart.

Lo, che ais que? — Vainch lungs bratschs as stendan incunter. Dainta as palpa inavaunt, tschercha da's tacher vi da la barcha, la matta. La vöglian clapper, stendschanter. Vainch ögls inguords la travuondan già in impissamaints: «Mmh, ün bun baccun». — Il polip. Ils bratschs s'haun tachos vi da la barcha e la tiran plaun, plaun, ma sainza remischiun no adüna pü daspera. Finelmaing as sdasda Pavêla cur da sieus impissamaints. Il spavent la clappa pel culöz — sgrischaivel — u sainta ella già quel fled arsanto, vezza quella foura naira, la buocha prubabel, e bratscha dapertuot e vainch ögls chi peran da la tschütscher our il saung. Ils bratschs as palpan sur l'ur da la barcha aint. Ella fügia pü inour pussibel. Nu do que ün salvamaint? Sieu sguard tschercha. Pür uossa vezza ella: L'ais sün ün champ da battaglia. Assas mez sfrachedas cò e lo (a saron stedas memma düras per il polip), ossa nüda spüdeda our, singuls urdegns scu cha's ho sün barchas — tuot ün traunter l'oter. E la barcha vain stratta inavaunt, sainza remischiun. Üna sgrischida la vo giò per las arains. Trais bratschs as palpan no vers ella, la vöglian clapper. — Ün sagl desparo vi sün üna da quell'assas restedas pen-

didas aint illa palüd. Il stumpel chaschuno dal sagl deliberescha l'assa, la riva aint il curraint dal flüm. — Salveda! Davous ella oda Pavêla il sfracher da sia barcha in la brancleda da quel sul esser. La schnuoglia la trembla auncha. — Ma lo! — Che glüscha lo vi da quell' aguotta da ruegian da l'assa? Na pussibel — e tuottüna schi — la clevina — la clev dal paradis. Ella la stacha, la mett'intuorn culöz. Üna profunda pêsch e sgürezza la surprenda. Uossa nu po que mancher. L'ho darcho chatto sieu cuffüert e sia sprauza. Schligerida, furtüneda contaimpla ella quista natüra estra. — Il flüm ais larg, fich larg e fop. Il sulagl arda chod. L'ajer pera gross. Üna fina tschierina gescha vi e pü sur tuot e fo gnir tuot pü sblech. Grisch clera ais l'ova, sblech verdaints sun ils bös-chs a la riva, sblech blov cler ais il tschêl. Las massas d'ova as schladinan incunter a quell' udurina singulera, quel ajer speciel, chi fo sentir la vicinanza dal mer. Il torrent as sparta in differents bratschs, minchün vo a raggiundscher il mer. Da dalöntschi no s'oda in uondas reguleras la rumur suorda chi's repeta adüna, adüna: — Las uondas dal mer, chi's büttan vers la riva grippusa. — Il god resta inavous. — Planüra immensa! — Eir quella dvainta viepü pitschna, — e'lura aise be pü ova, ova sainza fin. Ova davaunt, ova da las varts. Be davous se vezza Pavêla quella lingia sblecha, il pajais.

Viepü plaun vo l'assa cun Pavêla. — Il mer posa, dorma, nu's mouva, ed eir las ultimas uondas dal flüm as quietan svelt aint il mer. Pavêla guard'intuorn: Ünguotta, üngün: L'ais sulettischma. Sieu sguard pers tschercha, tschercha vita. — Ün sbragizi fer, sulvedi. — Üna schurma da mövas s'adozan no dal pajais, fand girs suraint l'ova üna traunter l'otra, sainza as tucher. Adüna inavaunt vo quist gö quiet e tuottüna be muvimaint. — Ün sbreg! — Tschients da sbregs! Tuottas as plachan lam e sgür aint ill' ova, noudan per que d'intuorn, fin ch'üna s'adoza cun ün nouv sbreg sulvedi, — e tuottas zieva. Rinchs e rinchs cò e lo, — davent adüna pü dalöntschi. L'ultim as vezza auncha scu ün pêr razs d'argient — las elas chi glüschan i'l sulagl. — Alura pü ünguotta.

Darcho ais Pavêla suletta. — Ün vast chi fo temma! Tuot ais planiv, be a la riva scu taglieda giò üna paraid da grippa e suravi quella inavaunt üna planüra sainza fin. Il sulagl tramunta aint il mer. Ils ultims razs brievlan suravi l'ova. L'inter mer ais d'argient. Alura ais davent il sulagl. La glüschi ais stüzza. L'ova ais naira, la terra

eir e zieva poch temp eir il tschêl, nair, nairischem. La matta s'ho missa giò sün sia assa e pera da vulair durmir. Tuot dorma. Dandettamaing do ella ün sagl. — Ella taida! Dalöntschi eira que! — Nun ho ella udieu ün mügir, ün mügir, ün mügir rabgianto? — Ella taidla. — Ünguotta! Ella posa darcho, e darcho oda ella, quista vouta pü daspera. L'intera scossa da tors da mer gigantescs ais s'dasdeda ed als galops be furias s'avicinane ad ella. Ün muvimaint vo tres il mer. Bass portan ils tors las testas nairas, be cò e lo bütta ün inavous sia testa dand ün sagl i'l ajer. Ün oter saglia davous sü a quel davant el, alura als rabats darcho inavaunt. Que chi eira il prüm uschè dalöntschi, bod be d'ingiuviner, impla uossa tuot l'ajer. Già sune ardaint, ün'arains davous l'otra, grands, sulvedis, rabgiantos. Els sfladagian. Ün ultima cuorsa — ed assa e matta — Pavêla as sainta uzeda. Ad ot vo que, adüna pü ad ot. Suot ella sbarbuoglia que, üerla que sgrischaivel. Il mer svessa ais uossa rabgianto. El schlavazza sias uondas üna zieva l'otra adüna darcho cun nouva forza pü inour vers il pajais. Uossa tendschane sü ün töch sü per la gripa, maglian, lichen, ruzgiglian, gliman vi da quella, e mincha uonda as bütta cun nouva forza, srantunand adöss al grip. — Auncha pü ad ot vo que. — Ün oter esser l'ho uzeda, vo cun ella sü, adüna pü insü.

A chatscha l'alva. Que ais alv intuorn Pavêla, alv e lam. Vatta? — U nüvlas? Cluchers, paraids sun intuorn ed intuorn. Ün soffel vent la porta tres cluchers e paraids. Dandettamaing — üna foura davaunt ella! — na clapper sturnizi! Fop, fop suot ella ais pajais verd cun pros e champs, vschinaunchas, vias, trens, — alura pü bgeras chesas — üngüns pros pü — ün'immensa cited sainza fin. La foura as serra, — darcho alv intuorn ed intuorn. — Que pera ün immens mer dschait. Tuot dalöntschi a l'orizont s'adozan muntagnas da naiv, vaders. — U ais que ün'illusiu? —

Il vent dvainta pü ferm, l'ajer pü fraid. L'alv intuorn Pavêla dvainta grischi, adüna pü s-chür. Que chi eira aunz liger scu vatta ais uossa greiv. Ballunas chi bod nu portan pü il pais. Il vent las chatscha inavaunt ün'aint per l'otra. — Las nüvlas sun grittas, spüdan fö per fer dispet. — Guerra! Fö e chanunedas as seguan. La matta ais immez, prova da s-chivir fö e chanunadas. — Che fracaschi e giröz, bod intuorn bod dret oura, inavaunt, inavous. Mez in svanimaint crouda ella per quevi, oda auncha srantunöz da tuot las varts,

zieva ün schuschuri quietant ed ella ho il sentimaint d'ir ingiò. Alura segua üna not s-chüra lungi'e naira.

Ella as sdasda per terra. — L'ais in sia bella val. Sper ella schuschura il flüm. La terra ais cregna. Las nüvlas as spartan. Il tschèl ais blov scu quel dal paradis. E sü lo, ot süsom la muntagna il vadret alv, net. La porta dal paradis. Che surleivg! La clevina vi da sieu culöz scutta: «Uossa ad ot». «Schi, uossa ad ot», respuonda Pavêla. L'intera val ais bagneda in culur: mellan, orandscha, cotschen, cu luors intensivus uschè intensivus cha faun mel. — Ün' ultima sclarida aunz cha la natüra vo a murir. Pavêla banduna la chesa, passa l'üert. Culaischems s-charlatta pendan vi da la ramma sgiaglieda.

Larschs peran or pür. Daspera staun pins, tevs, dschembers s-chürs. — Che cuntrasts! Las costas suravi il god, munts inters, sun cotschens: frus-chers d'uzuns chi haun clappo la dschaita. La pizza ais spuolvreda da naiv. Mincha not vain que pü fraid, ed eir vi pel di as zoppa la dschlüra be in chavorgias, vallettas, sumbrivas, e da lo pera ella da chatscher in uondas fras-chas sieu fled in la cuttüra cuverta da sulagl. Il god ais prüvo, quiet. A nu vo ün ventin. Neir ils utschels nu's faun pü guera udir. Plüchs da giglüdras amaras glüschan our dal fögliam s-chür. Il lejet immez il god ais blov glüschaint, misterius e glisch scu ün spievel. L'alp ais abanduneda. Üngün s-chelölz, clam, mügir. La quietezza dvainta pü profuonda. Pavêla la sainta scu a fluir tres sieu corp fin our illa pizza da la dainta. Ella passa ils ultims böschs. Cò aunch'ün larschin surdoro, lo ün vegl dschember stortiglio. Sia vita ais steda cumbat, cumbat per viver. L'ho vint, ma a's vezza ils stizis dal cumbat cunter vent, sajetta e navaglias. Pü ot cha Pavêla riva e pü crüj, cha l'ajer ais. Quel sorta dal terrain da las sumbrivas. La suldüna ais profuonda, uschè profuonda. Be auncha ils frus-chers d'uzuns cotschens peran da viver, uschigliö ais tuot mort. Stipüras staun davaunt sü Pavêla. Ün sentimaint da stramantamaint la munta al culöz. Stu que propi esser ch'ella giaja quist lung e dür viedi? Lo sü, auncha dalöntschi, dalöntschi ais il vadret, la porta dal paradis. La clevina penda auncha adüna intuorn sieu culöz. La part la pü sfadiusa da sieu viedi cumainza. Ella passa tres üna gianda stiglia chi sglischa suot our ils peis — pü grossa — blöchs sun bütto ün traunter l'oter. Ella stu saglir d'ün a l'oter. Que ais stantus. Ün vent ferm s'ho alvanto. Dinuonder sun gnidas no tuot quistas nüvlas e tschieras chi's ram-

pchan sü per las spuondas, as sperdan, as fuorman darcho pü grossas, pü spessas? Pavêla riva tar la grippa. Scu üna paraid sto quella, ota, glischa davaunt ella sü. Be ün chamin stret taglia per mez la paraid — l'unica via per passer insü. — Che sgrisch! Il vent tschüvla intuorn las chantunedas. El picla aint per la vista. Ils mauns sun tuot inargieus. A croudan singuls flöchs da naiv. — A croudan pü spess. Sieu maun tschercha la cle vina. L'ais lo. Quella la do ün poïn curaschi ed ella as metta vi da la rampcheda. Ella tschercha culs mauns co ün chantun, lo üna sfalizcha, palpa culs peis, chatta qualche s-chelin. — Pass per pass vo que da quesü, be plaun. Zieva cuorta pezza ais ella plajeda in üna tschiera spessa. La suldüna l'ho plajed'aint. L'ais propi abanduneda. Ella boffa e suspira, ma vo inavaunt pü spert pussibel. Be ir inavaunt! Finelmaing ais ella süsom. Uossa vo que be pü dret our, alura stu ella river tal vadret. Ma cò aise già bgera naiv. Ella stu svarger. Fin tal schnuogl sfuondra ella tar mincha pass. O che schaschin!

Que vain auncha pês! Ün vent pussaunt la vain incunter. L'orcan ho cò maun liber. El stira cun tuotta forza vi da Pavêla. El voul la bütter suringìo. El voul la standschanter. Ella as dosta que ch'ella po. Bod as struozcha ella per terra, bod as palpa ella inavaunt in peis. Plaun, be fich plaun riva ella inavaunt. Alura darcho stu ella as volver per gnir a fled. Ella soffagia. E sch'ella füss urteda memma a dretta u memma a schnestra? Sch'ella crudess uossa auncha in ün precipizi? Sgür, ch'ella avess dad esser già dalönch innò lo. Tuotta sprauza l'ho banduneda.

Ün nouv bof da vent. Guarda, üna foura aint illa tschiera! Il tschêl splenduraint, e lo poch dalöntschi il vadret! E giò lo fop suot ella, la val. — La sfalizcha s'ho serreda aint illa cuverta spessa da tschiera. Ma Pavêla so d'esser lo in cuort mumaint. —

Alura sto ella davaunt il portel. Finelmaing! Ella chatscha la cle vina aint per la foura da cle v, stordscha. Aunch'üna vouta as volva ella e scutta: Adieu tü vita umauna, tü bella, tü greiva. Üna sfalizcha dal portel s'evra, as serra. — Üna nouv'orma sventulescha tres l'univers, be beadentscha, sainza pissers, sprauzas, melavitas. Dalöntschi sun algords ad üna vita terrestra cun plaschairs e tristezas.

Ormas dal diavel.

Ûn straglüsich! — Ûn tschüvel, fer, agüz as foura tres chaluors infernelas, grip, crap e sablun, riva a l'ajer, as schlada surour tuot la terra, penda, crouda ed as ficha finelmaing in mincha sfalizcha dal muond. — Il tschüvel, — sgrischaivel, — mê udieu! Che significha'l?

L'ais ün clam diabolic, vain inclet be da la stirpa dals diavels! L'umanited sainta be üna sgrischida dischagreabla, sculozzanta. Ûn soffel da vent chod passa suravi els. Nun udara que da zuorpel? Umauns tscherchan vi dal tschêl, vi da l'orizont. — Lo dalöntsich, tuot dalöntsich, — la muntagna spüda fö, füm! Che voul que dir?

Lo buoglia que e spüda lava cotschna. Quella vain schlavazzeda ot sü in l'ajer, crouda e cula ingiò, giò da la muntagna, giò per las spuondas, giò illa val, daresa mort, daresa schnuizi, cula sainza remischiun, — as tardiva finelmaing, dvainta naira, resta!

Diavels, massas diavels sun derasos suravi l'inter muond. Sbrin-zlas da nosched e fosded sprinclan our da lur ögls. Els piglian la cua traunter las chammas, stendan las elas, chatschan las cornas e frizzan vi e davent, incunter a quella porta avierta da l'iffiern. — Aint e giò in fö e flamma, füm e spüzza! Delizchas diabolicas! — Els as fouran, as mordan, as piclan, as spüdan, sgierlan e sbiattan.

«Quiet! Ormas dal diavel!» üerla il diavel suprem. — Tuots staun ad udir ils cumands! «Diavels! Sainza fin ais mia nosched, stramantusa mia astuzcha, abominabla mia fosded! Immensa mia responsabilited, straordinaria mia lavur. Eau fatsch quint da'm retrer per ün pèr tschientiners in mieu iffiern pü profuond per am surder a meditaziuns intensivass, per tschercher novs möds da guadagner ormas. In sabgia providenza d'he eau decis da'm tscherner ün substitut. Eau's dun 100 ans temp. — Quel chi'm so preschanter infra quel temp las pü bgeras ormas umaunas acquistadas, saro mieu rimplazzant scha mê cha bsögn fess! — Davent, a la lavur!» — Ûn tschüvel tres ils daints! Cun quel frizzan insü cun fö e flamma diavluns e diavlins our da las profunditeds bugliaintas al ajer ter-rester. Que svoula nair da tuot las varts!

Lava buoglia, lava cula! Auncha dis a la lungia arda que aint il crater inua cha l'iffiern ho spüdo our sia stirpa. Que cula giò da la tschima da la muntagna. Pür plaun sieu as staliva quel flüm. Aint illa foppa tschima que auncha, stüzza alura. Füm cuverna

auncha la sommited, — svanescha eir — be singulas flamminas lichen auncha cò e lo il crap. Ün fil da füm as fua our da qualche sfessa.

L'umanited vo schmanchand. Ella posa, — dorma!

Diavels sun in tuot il muond. Diavels stüdgian cun noschded, fosded ed astuzcha cu fer per s'acquirer ormas, bgerischmas ormas!

Mefistin ais be ün pischen diavlin. — El nun ho vistas da guadagner, — Uschè ün pittin! — Ma be uschè per sieu plaschair, qualche ormettas debblas vuless eir el pudair preschanter. El voul fer ün experimaint. Giò l'iffiern ais el ieu ün pô sbundragiand, e güsta intaunt cha'l capo dals diavels ho tgnieu sieu impussaunt pled ho'l chatto davous la pultruna da quel üna capsula vi d'üna plaunta da pocha apparentscha. El l'ho stratta giò, l'ho chatscheda aint in giglioffa. — Que sun sems. — Che plaunta, che fluors crescharon our da quels?

Mefistin vo d'ün üert a l'oter. In ün chantun inobservo semna'l. El bagna cun ova diabolica e vo tal prossem üert. El tuorna il prossem di, bagna, tuorna il terz di e bagna. — Alura prüja que i'l prüm üert, i'l seguond, i'l terz, in tuot ils üerts. Föglinas finas, modestas chatschan. — Üngün nu do bada a quellas. — Nouvs manchins stigs as sviluppan, novas föglinas. Rischs lungias, stiglias creschan, as fichan inavaunt, adüna inavaunt, penetreschan l'inter üert, chatschan lur fils bod invisibels dafatta aint in rischs e manchis d'otras plauntas. Bod in tuot ils üerts crescha la plaunta.

Üerts plains da las pü magnificas, pumpusas fluors, — ün löet inua cha la modesta plaunta po crescher do que eir in quels üerts, — la drouva uschè poch lö! Oters üerts sun main cultivos. — Sper fluors da prô, zierchel, — eir lo aise sia piazza. Alura do que üerts bod vöds. In bgers da quels prosperescha la plaunta zuond bain causa cha nun ais oter, — be cò e lo ais il terrain telmaing nosch cha'l nu lascha crescher niauncha quista plauntetta. —

A passan dis ed eivnas. Ün bel di as chatscha cò, as chatscha lò, immez las pü pompusas fluors cultivedas, traunter fluors da prô, traunter verdüra e frütta sü ün lung, lung manch chi porta ourasom il pom d'üna flur. La flur schlada fögliaas immensas d'üna culur fera sgierlera, ed immez sun duos stils; minchün porta ün stigma, — na, ün ögl, ün ögl plain invilgia. — Üna spüzzina dischagreabla as daresa. Ögls invilgiuos as stendan, ögls as stordschan: Inua sun eau? Traunter otras? Quella, quista pudess esser pü granda! Na, la

nu dess! Eau vögl dominer! Föglas da tulipaunas pizzan sü our dal terrain, immez oura crescha sü il manch chi porta la tulipauna auncha sten serreda, auncha verda. Ils pizs da quella as culureschan plaun a plaun, ils üns cotschens s-charlatta, oters cotschens carmin, rösa, orandscha, mellan. La flur dvainta da di in di pü granda, pü bella. — A seguan dis a plain sulagl. Las fluors as evran mincha di dapü — lo immez — ün stil ferm scu cha haun tulipaunas, cò alv, lo mellan, lo nair ed ourasom 3 stigmas esters — trais ögls mellans dischagreabels, trais ögls invilgius. Stils as stendan ögls as stordschan: Tauntas bellas? Eau vögl esser pü bella.

Ün üert ais plain da las pü stupendas rösas. Oters buttuns staun pür per s'avrir. Che parfüm in l'inter üert! Föglinas d'ün admirabel cotschen s'evran adüna dapü. Las föglas as schledan. — Oh! Üna immensa föglia d'ün mellan fer ordinari penda our d'immez, ed immez ün ögl invilgius. — Tuot la bellezza ais davent. — A resta be ün sentimaint dischagreabel!

Rischs creschan ad ün crescher, as fuan tres l'inter üert, chatschan lur mauns lungs inguords tres ils mürs da las chesas, ina-vaunt tres la mobiglia, tres la pel dals umauns, tres l'ossa fin aint il cour. Lo ais l'orma. Las rischs tschütschan, tschütschan da la substanza da tuot e süjan oura tössi guot a guot. — Las povras ormas, a saron persas las ünas dal tuot, las otras per part. Mefistin ais cuntaint eir cun mezzas ormas, cun quarts ormas, cun ochevels ormas, — duos mezzas daun ün'intera orma, u na? Cun üna rezgina finezzas as taglia el oura que chi'd ais per el. — Ed el cuntinua: semna d'ün semner, bagna. Cun arsaja constatescha el sieu success. — Adüna dapü ormas sun sias. El semna, e racoglia. El s'inaivrescha dal success e sgierla e sbrüja: Invilgia, invilgia, tü plaunta infama, perfid' incugnuschibla! Tü'm dest la victüergia sur bod iminch'orma, sfigürast il bel, töss-chaintast il bun, tü sem da l'iffiern!

Hi, hi, hi, hi, hi!» Il scuffel il sgualatta. El saglia e sota cun sieu seguit tres il muond e'ls umauns nu'l recugnuoschan. Els guardan be tais, nu vezzan il prieveil, nu saintan neir a crescher rischs lungias töss-chantedas fin in lur cour. Els nu daun neir bada e quell' udurina amara chi sofla no da lur üert, chi fleda tres lur chesa. — Ma ün di sune töss-chantos, lios per adüna vi da Mefistin.

Zieva tschient ans: Mefistin stira chargias dad ormas giò l'iffiern, armedas dad ormas! In fö e flamma croudand ellas in cha-luors e profuondezzas per adüna giò l'iffiern.

E'l diavlun, il capo da l'iffiern ais schilafè commoss. Üna larma da feil al sglischa our da l'ögl dret. El üerla strendschand Mefistin cun sias griflas: «Orma dal diavel, saung da mieu saung, dimuni dals dimunis! Cun ti'astuzcha, cun tia noscheded poust unicamaing be tü at congualer cun me. — Tü sulet sarost substitut. — Vo, cuntinua! Porta'm ormas chi brassan, chi s-chodan l'iffiern!» E cun üna pajeda davous aint il spedescha el sü aint il oter muond.

Ma eir l'orma dal diavlun ais penetreda da quellas rischs infernelas da l'invilgia. — Quist Mefistin, quist pittign dess as congualer cun el, il capo? — Mê! — Puf! Scu our d'ün chanun, immez füm e fö frizza el sü ed oura, spalanchand sia gorgiatscha, trand aint il fled. Mefistin ot in l'ajer, be arsaja ed ingurdia pront da's bütter süll'intera umanited, vain trat notiers, as sbassa e — svanescha in üna foura naira, — l'ais maglio dal capo diavel!

As retrer per as surder a meditaziuns lungurusas? — Que nun ais pü necessari. Ün nouv mez per guadagner ormas ais chatto!

Inua vi?

Sbrinzlas saglian. Tschiera as sparpaglia, as disfo. Eau saint. Eau vez. Eau od. — Eau sun. Dinuonder no? Inua vi?

Eau tschaint in üna capsula. La capsula penda aint il vöd. La capsula as balauntscha. Eau stordsch cul maun — vi d'üna roudina, la capsula as stordscha. Eau schmach cul pè, — ella fila, fila in granda sveltezza, vo as inchantand sch'eau oz mieu pè, fila darcho sch'eau schmach. Incunter ad ün böt, ün muond? Incunter a l'ünguotta?

«Tic, tac, tic, tac!» — Ün 'ura! Mia ura! L'ura da mia capsula. — La vo adüna, di e not, dis, eivnas, ans! Ans? Quaunts ans? Eau nu se. Üngün nu so. Cur ch'ella as ferma, crouda mia capsula our da l'oter, am dist tü. Ed eau? Eau nu saja alura pü cò. Fin quella vouta stögliia guarder da chatter la via da l'incuntschaint, stögliia imprendder a savair rester sün quella via. El, l'incuntschaint, be el ans sapcha salver da l'ünguotta, vegna a'ns tschercher sün sia via.

Tü sest dad el. El ans hegia fats. El ans aspetta inavous. El ans clama. Nus stöglians tadler sün sia vusch, la seguir. — Eau taidl. — Eau nun od ünguotta. — Ch'eau stögliia imprendder a tadler pü bain, dist tü. Tü odast e perquelo sest tü inua cha la via ais. Eau vegn cun te. Tia agürezza am do fiduzcha in te, i'l incuntschaint. Nus filains.

Davaunt me ais la rouda, sun butuns, instrumaints. Eau vögl fer experimaints, schmach cò, stordsch lo. Che effet! Cò üna glüsch cotschna, lo üna blova. Uossa ün tschüvel, üna vusch estra our d'ün microfon, tuns cuorts, tuns lungs, müdan giò. Eau stordsch la rouda, schmach. Uei! Mia capsla as stordscha, intuorn, intuorn, intuorn da gnir stuorn! — Glivra, glivra! — Uossa. Per furtüna d'he eau savieu stordscher la rouda darcho inavous. Eau d'he propi gieu ün pô spavent. Tü est darcho sper me. Que's stögliia avoir sia direcziun e's tegner vi da quella, uschigliö as perda l'orientaziun, declerast tü. Schi schi, vo bain, ma eau vuless pruver ün pô. Insè eira que eir da rier, quellas pêr pierlas. Be precaut prouv eau darcho, stordsch ün pô dad üna vart, ün pô da l'otra vart, vegn insü e tuorn ingiò. Dalum ch'eau stordsch ün pô dapü, vegni pü ad ot, u pü ingiò, vainst tü a m'admunir: «Attenziun, cha tü nu perdest la via! L'incuntschaint, tü sest bain! Nu schmancher!» — «Mo, mo! Fo que propi uschè prescha? — Eau d'he auncha bger temp. Mia ura ho pür cumanzo ad ir.» — «Ma chi so quaut ch'ella ais tratta sü? Que do da quellas chi vaun cuort temp.» — Nus filains dret our. Tü t'impaisast a l'incuntschaint. Eau vuless pruver auncha qualche cupiroulas.

A sun otras capsas. Minchüna fo sieus spergaments. Las ünas filan dret our, peran da seguir üna via, la via. Otras faun stüertas, daun sagls, as büttan ingiò, svoulan ad ot. Nus essans üna nüvla da glüsch aint il crepuscul. Cò e lo sbrinzla que aint il s-chür. — Tschierinas as sparpaglian, as disfaun. Guarda! Nouvas capsas inua cha aunz nun eira ünguotta. Chi las ho missas no? Dinuonder no? Eau nun he vis. Tuot in üna vouta eirane cò.

«Oha», dist tü. — «Nus stuvains esser ieus fos. Eau nun od pü ünguotta». Nus ans fermains, güzzains las uraglias. Alura vest tü darcho be fich plaun in plaina concentraziun inavaunt. Tü stust avoir udieu qualchosa. Eau seguitesch. — Eau saint ün curraint d'ajer Que'ns tira, tira pü ferm. Eau'm dost, tü at dostast. Eau saint a

s'aviciner qualchosa terribel. Sgrischur am passa giò per las arains. Adüna pü ferm tira que. Dandettamaing gninsa scu tschütschos sü dal precipizi. Sgrischur! Que'ns tschütscha our l'ajer. Eau d'he l'impressiun da standschanter. — Alura ais que passo. Nus pudains da que d'ün sgrisch. Eau trembl auncha adüna da la temma. «Che eira que?» «Eau nu se!» dist tü. «La via da l'incuntschaint nun ais adüna facila, e quaunt svelto s'illa po que perder. Ma uossa od eau, — vè cha giains! Pü quiets cuntinuainsa nos viedi. Eau m'insömg auncha üna pezza da quista terribla aventüra, ed eau sun cuntainta da'm rechatte darcho in üna sfera quieta e sgüra. Uossa! Lo dalöntscha davaunt nus vez eau qualchosa nair! Que crescha, dvainta immens. Dandettamaing ais que s-chür intuorn nus, essans nus s-chürs, cumplettamaing s-chürs. Anguoscha che sul! Che fer? Inua ir? Eau nu't vez pü. — Ma uossa od eau tia vusch quieta, sgüra: «Sto be sainza pisser! Taidla bain, schi odast il clam da l'incuntschaint. — «Che schligerimaint cha tü est cò. E tü odast. Eau taidl eir. Eau taidl tuottafat attenta. Nun od'eir eau? Scu ün sömme, ün savoir, ün sentimaint? Ais que il clam da l'incuntschaint? Sgür! Eau sun dvanteda quieta. Eir eau se la via. Be inavaunt! Nus filains insembel tres il nair, il s-chür. Nus rivains our da la nüvla da s-chürdüm. Eau vez darcho nos cler, vez a te, vez otras capsas. Ho propi clamo aunz üna vusch, la vusch? Perche nu l'oda uossa pü? U d'he eau forsa be cret d'udir, cret perche ch'eau bramaiva d'udir, vulaiva udir? Eira que be imaginaziun? Eau vez otras capsas, od otras vuschs sper tia buntadaivla. A cun bgeras da quellas sbragialeras. Bom, quellas vi lo faun vaira spergaments per part. A sotan invi e sotan innò, faun cupiroulas. Attenziun! Attenziun! Eau sun cò! Nu gnir aint per me! — L'ultim mumaint ho üna da quistas stüert auncha insü. Scha 'la füss gnid'aint per me? — A vaun scu per ir in malura, scu sch'avessan da fer pü cupiroulas e stüertas pussiblas in pü cuort temp pussibel. — Ma che faun quellas pêr? Ellas staun tuot daspera üna a l'otra, a piglian schlauntsch — ün sfrach! Baincumel — aposta — bel ed aposta aint per ün'otra, üna pitschna debbla. Quella, — ad ais crudo giò ün töch, eau od ün debel scruosch, scu scha üna corda d'ün instrumaint schlupess. — La capsula as disfo davaunt nos ögls. A nun ais pü lo ünguotta, üngün.

Uossa od eau ün'otra vusch, üna da quellas seriusas, precisas. Eau am ferm. Eau taidl. Ella discuorra cun me, cun te, cun chi chi'd ais intuorn: «Inua vi? Tscherschais la via da l'incuntschaint? Inua ais l'incuntschaint? Exista l'incuntschaint vairamaing? — Nus crajains. Nus sperains. Nus giavüschains.» «L'ais, eau se», interrumpa üna vusch zelusa. «Eau l'od adüna darcho. El ans tschercha». La prüma vusch cuntinua: «Per dir la vardet: Nus nu savains. Bain pretendan ils üns dad udir la vusch da l'incuntschaint. Oters nun odan. E scha nus tscherchessans tuot il temp da nos esser l'incuntschaint, ed insè nun exista'l?» «Que as stu apunta savoir tadler?» disch darcho l'otra vusch. Ma la prüma insista: «Eau d'he fat üna scuvierta. Tadlè: Minchün da nus ho ün' ura. La vo adüna, adüna, fin ch'ella ün di resta salda, ün di per adüna. Alura nun essana nus pü. Eua d'he chatto cha quista ura sto in connex cun impuls electric. Tres da quists d'he eau savieu fer cumazer darcho a batter ün'ura chi eira güsta resteda quieta. Scha nus stügiains bain la relaziun traunter ura ed impuls electric pudainsa nus influenzer l'ura, schi forsa ün bel di pudainsa fer cha las uras nu staun pü quietas. Druvainsa nus auncha l'incuntschaint in quist cas?» El fo üna posa. El spetta resposta. «Fin cha que ais taunt inavaunt po que auncha ir lönch. Chi ans disch cha nossas uras nun hegian glivro da batter già dalöntscha aunz?» dubitescha ün. Il prüm cumainza darcho: «Nun aise adüna gnieu pretais cha be l'incuntschaint possa influenzer l'ura ed uossa vzainsa cha que dependa dad ün impuls electric cha nus pudains diriger. Nun ais que la cumprova cha l'incuntschaint nun ais?»

«E chi ho fat l'ura?, chi l'electricited?» dumanda ün oter. «L'ura ais materia cha nus ün di savaregians metter insembel eir nus. —» respuonda il prüm.

Ün murmuröz da bgeras vuschs chi discutan, discuorran traunter l'oter dvainta viepü ferm. Eau od auncha traunter our: «Cu pudessane uschigliö sentir sia preschentscha, udir sieu clam?» — «Utopias!»

Eau sun tuot schmorta da que ch'eau d'he udieu. Già tuot il temp penda mia capsla immovibla, telmaing sun eau approfondieu in quels discuors. Pür uossa vez eau ch'eau sun tuot suletta immez traunter incuntschaints. Inua est tü? Svanieu! Sgür, tü nun hest bado ch'eau nu't seguiva pü. — Mo bain eau at chattaregia bain

darcho, ed alura eau se tuot las funcziuns da mia capsla, cugnuosch ils prievels. Eau se eir ir suletta.

Curius que cha quels haun quinto. Que nu saja niauncha sgür cha quel incuntschaint exista. Tü avessast fallo? — Que füss pês. Alura che füssa cun nus, cur cha la capsla croud'our da l'oter? Simplamaing ünguotta pü? Que nun ais brichafat simpatic. — Per furtüna, mia ura giaregia auncha fich lönch. Ma listess, üna vouta staregia eir ella quieta. — Quella bella sgürezza dad aunz ais sparida!

«Attenziun, attenziun! strasuna que dandettamaing tres l'univers. «As avicina üna nüvla da razz dannavels! Ün raz da quels sün üna capsla la fo schlupper. Fains'üna stüerta da 90 gros, mettainsa aint la pü granda sveltezza pussibla, forsa cha pudains ans salver.» Eau stordsch cul maun, eau, schmach que cha sun buna cul pê sül gas. — Tuots dret sü ad ot in taunta malura! As avicina ün sgrizchir chi fo mel las uraglias. — Scu ün'uonda passa quel suot nus vi. Ün sfrach! O spavent! Lo quella capsla, l'eira avaunt be sper me, l'ais schluppeda. Töchs svoulan per que d'intuorn. Qualchün nun ais pü! Scha que füss sto mia capsla?

Eau vögl tschercher la via. Scha tü füssast be intuorn. — Eau stögglia tadler dschaivast tü! Eau stun tuot quieta, taidl! — Impusibel d'udir la vusch. Ma ad ais eir simplamaing memma inquiet intuorn me. Schi, intuorn me brievla que. Che tapasch! Che traunter l'oter! Ed uossa od eau üna vusch tres ün microfon, uschè ch'ella surtuna tuot las otras: «Tü est in imbarraz ed indecis? Tü hest pissers, temma da l'intschertezza? Eau sun gnieu a't güder! Eau at muoss la via da la furtüna! Tü nu sarost pü sulet, tü sarost traunter da quels da tia spezcha! Eau at main ad ün giodimaint zieva l'oter. Tü vzarost il muond in otras perspectivas! Mia via ais la via da la culturella! Que ais üna via plain aventüras chi laschan schmancher tuot las intschertezzas, temmas chi sun in nus. Chi nu preferescha üna tela vita ad üna in monotonia e pissers? — Gni tuots cun me! Eau, be eau as se güder!» Già as fuorma ün burlun da capsas, tuottas seguan a quista clameda. Eiran tuottas in retschercha, in imbarraz, in pissers? «Nus vulains ragiundscher plaina pussaunza sur da nus stess, perque ans stuvainsa deliberer dals sentimaints da minurited chi sun in nus. Nus nu vulains viver in illusiuns, tschercher vias utopicas da l'incuntschaint per

ün'otra vita. Nus vulains giodair quista vita, giodair, giodair, giodair!» strasuna danouvamaing la vusch tres il microfon. —

Üna granda capsula sglischa our da quel ravuogl da capsulas chi's balauntschan vi e no. Scu üna frizza fila ella dret sü in üna otezza straordinaria, fo lo pierlas e crouda scu ün crap cul cho in giò vers nus. — A'm resta la buocha avierta. Qualchosa uschè nun he eau auncha mê vis. Que scruoscha davaunt me. Üna glüsch cotschna glüscha in mia apparatura. — «Schmacher il butun suot la glüsch», cumanda la vusch d'avaunt. Meticamaing fatsch eau quello, e già friz eau e tuot las otras capsulas sü in otezzas mê cuntschidas ed intuorn, intuorn, intuorn, — eau sun cumplettamaing stuorna, — ed uossa, — que am oza il stomi. — Eau croud! «Bainfat! Stupend!» ans beneventescha la vusch. «Güsta aunch' üna vouta.» Eau preferiss qualchosa oter, ma aunz cha'm vegna be ün impissimaint in merit, fil eau darcho ad ot. — Eau nu sun pü mieu egen manaschunz. Ün oter fo que ch'el voul cun me. «Curaschi, curaschi! Pür zieva la deschevla vouta as stainta il divertimaint. Eir tar vus vain quel.» Ün gö indiavlo: Sü, intuorn, giò, sü, intuorn, giò! Terribel! Que vo sainza ch'eau fatscha qualchosa. Eau d'he be da fer avuonda da rester taunt inavaunt clera. — Ma schi, l'ho radschun, uossa cul temp m'adüs eir eau. Que am plescha viepü bain. Eau vez eir ils oters. Nus tuots fains l'istess. Ad essans bgeras capsulas, massas da capsulas. Ed uossa voul minchün ir auncha pü ot, ir intuorn auncha pü bgeras voutas, cruder auncha pü svelt. — Üna vaira concorrenza! Tuots schmachan scu desperos sül gas per cha que giaja auncha pü svelt. Ils prüms sun superbis. Ils oters als admiran, als inviglian. Na mel! chattan ils prüms. — In me ais que vöd. Quist travasch. Eau —

«Basta!» cumanda la vusch dad aunz. Eau vögl uossa as mner in otezzas mê visitedas! Be pü dret sü! Svelt, adüna pü svelt! Chi ais uschè svelt scu eau?» — Tuot zieva scu taunts desperos. Eau nu vögl neir rester inavous, nu vögl esser damain cu'ls oters. Que vo da quesü sainza fin.

Dandettamaing glüscha que ferm davaunt sü nus. Eau stögl serrer ils ögls, üna tela clarited am vain incunter. Chaluors! Que udara da füm. Que schloppina intuorn me. Fö! Que arda daper-tuot! «Ingiò!» sbregia la vusch. Nus crudains. Que brüs-cha auncha da tuot las varts. Nus crudains. Ün pò a la vouta dvainta que pü

fras-ch. — Que ais darcho da tegner our. Pür uossa evr eau darcho ils ögls. Aunch'üna intera pezza sun eau mez orbanteda. Ot sur nus aise auncha fö. Nus crudains. «Eau, scu prüm s'he mnos tres il fö etern. S'impissè che cha que voul dir! Ils prüms! Eau, vus, nus tuots! Ün'enorma prestaziun! Bainfat!» Cò e lo füma que auncha our dad üna capsla. Flammas lichen vi da las paraids. Tuot chi vo our d'via a quellas. Üngün nu s'occupa d'ellas. Nus oters sventulains ün pô da cò, ün pô da lo, ans remetains dals strapatschs, dals spavents. Quellas pèr chi füman auncha restan ün pô a la vouta inavous. Uossa vez eau lo be pü füm spess, — ed uossa sune sparidas quellas capsas. Ünguotta nun ais pü lo.

La vusch as lascha udir: «Eau d'he pront ün nouv intrategni-maint per vus. Nus fains üna concorrenza. Capuriun ais quel chi ho la pü bella capsla, dadoura stu ella natürelmaing esser la pü bella, dadains nu m'interessa ella.» Che fer? Cu fer? Chi nu vuless avoir la pü bella capsla? Tuot chi sglischa pensierus plaunet inavaut. Eir eau. — Ai, eau d'he ün'ideja. Eau m'algorad ad üna müra-vaglia. Lo quel spievel. Tuot seguond cu ch'ün il tegna vers la glüsch, spievla el las culuors las pü magnificas. Da mner quistas spievlaziuns sün l'extern da mia capsla füss ella sainza fal üna da las pü bellas. — No cun spievels, ils poster al dret lö.» — Que nun ais simpel, la glüsch stu esser intensiva, scha be ch'ella resta scu uossa. Finelmaing funcziuna tuot. L'ais bella mia capsla. L'ais bella scu ün sömmi. Eau guard intuorn. Eir las otras s'haun finedas. Lo ais üna chi straglüscha in cotschen da saung. Schi propi l'ais pit-türeda intuorn ed intuorn cun dret saung. Intaunt quel povret in quella, — l'ais alv scu ün pez. Nu'm do da buonder. — Per avoir üna bella capsla. Ün stu as rampligner dadour sia capsla. El greva aint disegns sur tuot la capsla oura. Bel! Originel! Ün terz nettagia sia capsla fin ch'ella glüscha propi scu l'argient. Eir guel fo propi parada.

«Avertüra da la concorrenza!» annunzcha la vusch. Üna zieva l'otra passa parada. Eau pass «oh!» Ai! «Bellezza!» «Fos!» sbregia qualchün. La capsla cotschna cul pover sblech quiaint as fo inavaut. «Que ais tuot be finta», sbregia quel «Guardè!» La capsla sto davaunt sü il grand cler. «Stüz tuot las bellas culuors. L'ais trida scu'l pcho!» «Ella vulai va fer stravair!» «Varguogna!» «Varguogna!» «Ingian!» — Sgrischavel sbragizi! Tuots cunter me, chi grit,

chi fand schnöss. Eau 'm schen — «Trida capsla! Sula capsla!»
Cu d'he eau be pudieu am fider da la glüsch — che güda que
uossa da's vulair metter aint illa glüsch? Tuots tscherchan da ster
davaunt sü, da fer rester mia capsla aint illa sumbriva — e tiers
la varguogna!

«Numer duos da la concorrenza! Caporiun ais quel chi muossa
il pü indschign. Minchün ho temp per s'exerciter. — Eau stögl
musser qualchosa straordinari per am restabilir almain ün pô. —
Uossa! In üna spirela dret sü, adüna pü insü e gas e gas ed intuorn
in tuotta sveltezza. Uossa saltos ün zieva l'oter. Que'm brieve
davaunt ils ögls. Be inavaunt. — Qualchosa fo tec. — Nu paraiva
que scu scha qualchosa füss schluppo? Üna fina trembledina vo tres
mia capsla. La sveltezza vo as diminuind. Eau schmach scu üna
desparesa sü'l gas. Que nu güda. Bom! Eir il compass stu esser ruot,
l'aguoglia vo vi e no ed intuorn. Chi 'm maina inavous tals oters?
Chi am muossa inua ch'eau sun riveda? La capsla vo auncha pü
plaun. — Vöd intuorn, ed intuorn. Sul suletta. Eau nun he üngüna
ideja inua cha'ls oters paun esser. Eau d'he pers cumplettamaing
l'orientaziun. Impussibel da'm chatter inavous. Eau d'he ris-cho da
memma. — Sch'eau chattess ün oter, almain ün. Be na esser uschè
suletta. A'm vain la sgrischur. — Anguoscha, esser tuot sulet aint
il vöd, e daspera ais schluppo qualchosa, e'l motur nu tira pü. —
E scha que capiteess uossa, in quist mumaint, que terribel, inevitabel?
Scha füss schluppo aunz ün da quels fils electric, e'ls oters schlup-
pessan prosmamaing? Na, na! Eau nu vögl! Eau nu vögl ir cò a la
perdiziun! Eau vögl chatter la via dal salvamaint. Inua saregia
quella? Eau l'avaiva cumplettamaing schmancheda: «Agüd, Agüd!»
Eau sbreg tuot que ch'eau sun buna. Üngüna resposta! Üngüna
glüsch! Üngün esser! Eau d'he ün aparat da radiotelegrafia. Eau
tramet mieu clam d'agüd tres quel. Qualchün am stu udir uschè:
«Agüd! Agüd!» Eau spet. Dalöntschesch vez eau alura üna clarited
chi vain pü daspera. Eau disfrenzesch üna schurma da capslas.
«Agüd! Agüd!» sbreg eau darcho. Eau vegn incunter a quel cler
bramo. — Sun quels gnies per buonder a vair che chi füss capito,
ed uossa cha haun vis ün pover ferieu, poch interessant vaune dar-
cho? Els passan poch dalöntschesch da me. Ellas nu's ferman. Eau od
cha discuorran insembel.

«Udis, ün chi clama in agüd!» «Daiva'l rester sülla via! El merita!» «Na, scu eau nu bandun la via, ris-ch da la perder per ün chi ho sgür fat da las tuottas.» Quellas capsas sun scufledas, eau vez. Ellas sun scufledas telmaing, cha nu vezzan pü surour se stess. Sun quellas sülla via? A pretendaivan. — Eau m'aljord cha tü hest quinto üna vouta d'üna otra via cha bgers seguan, e bgers sajan persvas cha quella saja la dretta, la giaja cò e lo parallel cun la dretta, ma chi chi vo sün quella saja orv per tuot que chi'd ais intuorn el, orv perche ch'el nu vezza surour se stess, surour sia egna capsla. — Cha quella via nu maina inüngür. Aha! Que eiran da quistas capsas. — Ma udieu haune. «Misericordia!» sbreg eau. Ellas nu's volvan niauncha, e bainbod sune sparidas.

Eau vögl tadler, tadler cun grand 'attenziun, scu cha tü dschavast adüna da fer. Cha quella vusch saja dapertuot, avavast tü dit. Be ch'eau l'udiss uossa!

Ma guarda! Üna capsla, ün'unica! La vain directamaing no vers me! Che schligerimaint! Schi dal sgür, ella ais gnida a'm tschercher, a'm güder. — E che surpraisa: Ella ais tü! Furtüna granda! Eau sun surleivgeda. Tschieras as faun no da tuot las varts, am plejan aint, am circundeschan. Eau nu bad. Eau nu vez. Eau nun od. Eau nu sun pü. Inua vi?